

Ari - Gurutz

ATV
1481

11-67358
F-71284

AIV

29481

JAUNGOIKO-ZALE'REN IDAZTIAK—19

ARI - GURUTZ

ITURONDO'TAR JON'AK ANTOLATU
DAUAN EDESKIA

OTSO ZARAREN ONUA

ARBURU'TAR TODOR'EK

JAUNGOIKO-ZALE'REN IRARKOLAN
ZORNOTZA-AMOREBIETA
1924

Nihil obstat .

Dr. Petrus de Menchaca

Imprimatur

Victoriæ 24 de Januarii 1921

Gubernator Eccs. (s. p.)

Dr. Josephi Leontius C. de Zurate

AÍRI—GURUTZ

GOSE ta abar eldu zan Guntz eiztaria, Silberberg barreneko txabolara. Ez eban ez dirurik, ez eizarik. Atsotxo bat bizi zan txabolan, Epalen bere alabatxoakin.

Eiztariak oles - egin eban txabolako atetan: —Ogi kuskur bat gosez dagon eiztariarentzat.

—Etxaukoat ba, mutil, neure alabatxoarena baño. Bera barez, laster datoiket laiatik, uga zabaren artaldeaz.

Itz au esan ordukoxe, an zan neskatilea erbia bezin bizkor, gonak taratadakaz, kurtzuluko argia baño begi zoliagoak, buruko ertzetik alde bietara bere ule kopeta maridula jausten yakola.

—*Ama!* emen nator, ots-egin eban atetan sareran.

Ogi kuskura artu ta erdibitu eban, eta erdiya eiztariyari eskiñi eutson inotsola: Tira, eutsi, jan zuk be, onezkero gosetuko zinan-da.

Ogi kuskura artu ta erdibitu eban,
eta erdiya eiztariari eskiñi eutson.....

Aldapa gora bide zidoña artu eban Guntzek. Belaunak daí-daí, biyotza taupadaka eroyan. *¡O Jaunoi, zerbait artuko ba'neu gauñ, ogi kuskur ori ordaintzeko!*

Izan be, aspaldiko zoririk onena izan eban. Basauntz edeña lepo ganean ebala jatxi zan laster. Ez eban astirik galdu. Urango egunean eskukada diruaz eldu zan txabol ondora, ta atso-txuari emon eutsozan esaten:

—Ara, ama, nik Epalen'i itzik egiteko kemenik ez daukat, baña..... ezin aztu naz. Zeuk... semetzat edo... artu gura ba'ninduzu.

* * *

Opañi gorengo mañan egozan belauniko Guntz eta Epalen. Txaunburuak (1)—bien jayotza ikusi eban agure zaítxoa—Epalen'i eskutik oratu ta Guntz'i emon eutson zirautsola: «Emaste damotzugu ta ez mirabe, zeure aragia bezela maite egizu».

Zoruntsu bizi ziran. Guntze'k bere esku lanaz ta eizaz zuzentzen eban bere ama zaña ta

(1) Parrokoa.

emaste gastia, ta Kaunitz'eko txauburua janaritzeko aña. Txaunburu gixaxoa ba, guda gogoñak bere eleiztañen etxaldiak zuzitu zituanean, arenean bizi zan.

¡Jaungoiko erukioñak yabon bigaiz guda zekenetik!

Baseñitañak, zer egin ez ekiela, batak bestiañen atzetik iges egin eben.

Len beyak eta bioñak lañatzen ziran zelaietan, gudariak baño etziran ikusten. Al eben gustia añapau, ta sutzañ inguruan eriko bizi-gayak iruntziten zituen, bazteñ gustietan negaña ta izua eraiten ebela.

Guda onduan il zan Epale'ren ama zaña. Guntze'k gogo-yota, bere emasteari iñotson: *Guazen geu be emendik, gudarik izan ez dan tokira.*

—Zeuk nai dozuna, erantzutson Epalen'ek.

Baña txauburuak, buruari ezetz eraginda, iñotsen:

—Ni ez, ezin joan nindeke. Ementxe aurkitu bial nabe neure ardiak, bañiro artalderatzen diranean.

—Geu be ez guaz ba orduan, erantzun eben

senar-emasteak. Ezin geinke geure Aita bakarrik itxi.

* * *

Len estuegia ba-zan be, oin zabalegi etorki-yoen Kaunitze'ko Eleiza an batzen ziran iru laguntxoei: txauburua ta senar - emasteak. Jaunartzaldian senar - emasteak opa'ira eltzen ziran: zerutikako ogiaz gogoak sendotu, ta ba'iro jezarlekura jasten ziranean, txauburuak bere itzalditxoa negar sotiñez egin eroyoen.

Igande baten Guntz bakarrik eldu zan mezatara, ta berak bakarrik Yauna'rtu eban. Epalen oyan etzan. Ez zan jagiteko gai. Gexo zitelak eldu eutson. Urengo igandean ez zan ino' yau-para eldu. Txauburuak, oi ebanez, yaupa egin eban, Eleiz mayak beste lagunik ez ebala. Ardao - uraz bere negar - malko samiñak iruntsi zituan esanaz: *Egin bedi, Jaunoi, zure naya.*

Yaupa egin ondoren, Oteun ontziya (kopoya) esku - ikaraz artu ta eleizatik at eruan eban Guntze'n txabolara. An etzan Epalen gurutza eskuetan ebala, iri-ba'ez, deun irudi bizia, eriotzaren atzama'etan.

Gnntz'ek Silberbeg ganien basauntza ikusi eban.....

—Guntz emen egongo zalakoan nengoan.....

¿Nun da?

—Ara, Aita, Guntze'k Silberbeg ganian basauntza bere aumiaz ikusi ei eban atzo. Arixen esnia artzeko gogoa etofi yatan, eta gauñ eguna zabaldu aurretik erasteko asmoaz juanda. Alantxe zan. An ebiñan Guntz bazauntzari erausika, aituko ba'leutsoan.

—Erdü, polit ori..... Tira, ez dautzut ezer egingo. Esne tantatxo bat Epalen il ez dakidan. Bai-dakizu zelan gelditzen nazan.....

Eta, begiak goruntz jasota, gogo indañaz iñoan: *Jesus onoi, enaizu bakarik itxi, bera bage! Ama, neure Ama Miren Anderea! Biok batera, Ogi Deuna artuta, ilgo bagiña!*

* * *

Gora ta bera ezin batera begiratu. Basauntzari eltzen joyala, onek *tsats* egin eban; oñak laprast - egin eutson, eta aitz baldari eutsola, txintxilik gelditu zan, goyan zerua ta beyan toreko ezpata zo'otza ta bere txabolako leyoa zabalik ekusala.

—Jesus, entzun nozu; bera baño len zerura

nua, jeskeñik asko! Baña Ogi Deuna, biderako aingeru janariya ¿nok ekañiko daust?

Beyan Epalen'i Jauna emon ondoren, Oteun ontzia bañiro Eleizara eruateko txauburua urtetzera joyan. Txiliyo gañatza egin eban Epalen'ek. Bere senaña leyotik agiri zan.

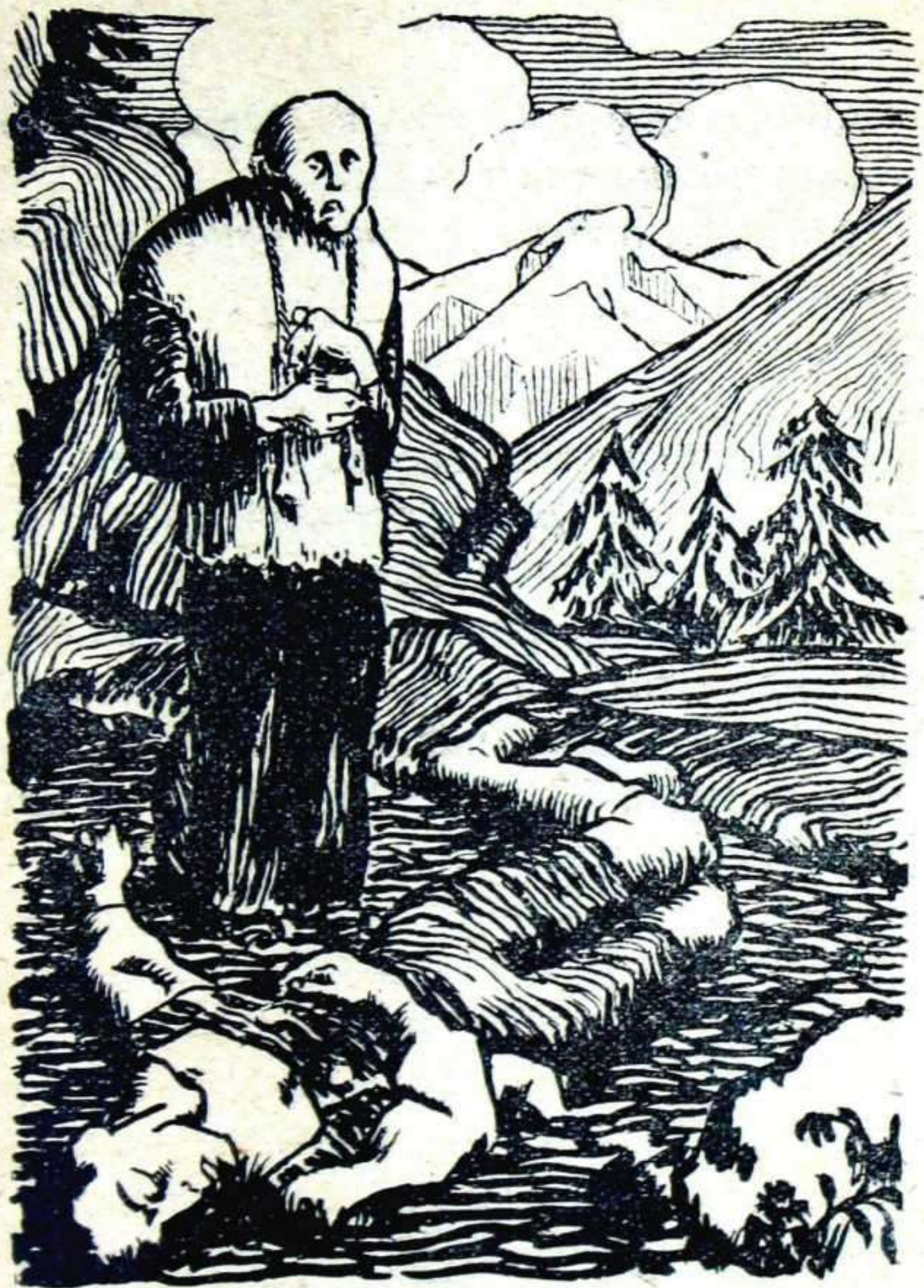
—*Ene, Jesus onoi! neu bage il biar da, ta... Zeu bage. Nik neure baitan zaukat, berak etzaukaz. Zuukio, Jesus onoi, neugana etofi zarean lez.*

Txaunburua, jazoten zana ikusirik, aterantza asi zan atxintxika. Arapaladiaz Oteun ontziya idigi yakon. Oteunak iges egin eban: airez joyan Guntzegana:

—*Aintza Aita'ri, ta Semia'ri ta Goteuna'ri, diar egin eban Epalen'ek.*

Lenengoan, txauburua bildurez ikara luñera begira gelditu zan, nun jausi ete zan. Gero alatza (miraria) ekula, *Te Deum laudamus, Zeu Jaungoikuoï goresten zaitugu*, asi zan.

Zeu Jaunoi autoñtzen zaitugu, erantzun eban Epalen'ek, burua aurdikoan etzun eta azken luak añtzen ebala.

Txaunburua eldu zaneke, lurganien etzan
Guntz'en gorpua.....

An goi - goyan, Guntze'k, Oteuna artzeko
aboa zabaldua, yafai eban:

*Zeu Aita betikoř oi, ludi osuak agurtzen
zaitu.*

* * *

Txaunburua eldu zaneko, lur ganien etzan
Guntze'n gorpuba, begiak zabal - zabal, azken
agura egin gura ba'leutson.

Seme bien gorpuak obi baten yortzi (1) zi-
tuan Aba zafak. Antxe ikusten da gaur be obi
gania gomutakitzat ipiñi eban are-ari koskor-
ezko Gurutza, Tirol'eko baseñitafak *Wunder*
-Krenz, Alatz-Gurutza, deritxoena.

(1) Lurpetu.

Otso zararen onua

Elurte aundi luze bat egiñ zuen beiñ; artzayak, artaldeak artuta, yautsi ziren mendi goitik ibar zelayetarat eta eben etxoletako ganbeltxotan, al bezala bazkatuta, neke-neketan zauzkiten bañenpetan, bakañik ateitzen zituztela edanazterat eta eguzki pixken bat artzerat.

Ardi ta bildotx gaxoak eta oriken artzayak lanak zituzten ziñez.

Baño zatoñkiena zen beltzena. Artaldeak bezalaxen otsotaldeak ere mendiak-bera, bulkaka bulkaka, elurtzak zekañzkien ibar bañenetarat. Otsapil bat batez ere, otsoaita, otsoama ta otsakumeak osatzen zutena ibaño egiñ beiti malkaño diko leizan kokatu zen...

Goseak ilak zeuden gaxoak; otsakumeak beintzat elkañ yan nai zuten alarau ta mañumak... aitamari biotza erdibitzen zayen... oa i, zeñon amak, eta ekañak bere oritik ardiren bat... Bai bozik ateraldi bat egiñen niken, kutun ori; bañon ezagutuko niatek beila ta igesi

egiñen diton, artzanorak etoriko ditun artzayekiñ eta ilko gaizten...

Atzapar zakara altxa otso zarak gero ta eran zion: «Begizan, ume otik bati yantzi zion bildots-larua ta bildots ibilkera ta yauziak erakutsiko dizkionagu ta eguzkitarat ateitzean bildotsak, bidaliko diñagu ta ekariko ditiñ unat... eta nik egiñen diñat gañerakoa.

Ta eran bezala egiñ eta bildots gaxoak, otsokume bildots laruakiñ yauntziaren ondotik yoan ziren otsaleiz alderat, eta otso zaren atzaparetan erori ziren eta otsapila elurte gaitza artan bazkatu zuten ederki.

.
Euskeldun ume, gazte ta Miren-alaba bikañak, otso zararen onua, zer deritzaitzue? arpegi alai alaidun mutiko ala nexka gaixto ura ez al dire, bildots laruakiñ yauntzita, datozkitzuen otsakumeak? eta orobat gazte erugeak diruditen zuen adixkidetxo apaiñ eta itz leundun zenbait, zuek elizatik urundu, nola naiko antzoki edo zinerat eraman, dirdaridun idaztitxoren bat emon, yaunzki motz eta lepazpi nasai nabarmenatarat eta dantzaki lotuatarat eta abaretarat

zalerazi nai zaituzten oriyek, otsokume utsak ez, ardi lañudun otsazañak ere ez al dire..?

* * *

Zorigaixto beltzez gure Euskeleñi gaxo unetarat aspalditik datozkigu otsapil gaitsa eta gero ta gosakil eta amoratuagoak... mendiak bera baletoz eta elurñzaldietan gaitzerdi genuke; baño egunoro ego ta ipar aldeko zelayak gora gure mendi tuntuñretaraño eldu zaizkigu lañuki orokiñ estalita... gu zoriondunak egite-
rat, datoz bai...

Ta euskeldunak lo zuñunkan; edo amestan yaki zatiak emanez aseta, eben luñretarat yoanen direlakoan edo...

**1924'gařen urteko saritzat
8 lauerleko gitxienez ordaindu
dabenai, dubarik bialtzen yake
idazti au.**

Jaungoiko-Zale'n Artezkarija